

"לחדשיו יבכר"

(יחזקאל מ"ז י"ב)

דיוקים וביאורים על התורה

"אתיווי אנגריס את פרו"

גליון 276

פרשת מסעי
שנה ו'

- נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה! -

פרק ל"ג פסוקים ג', ד'

"ויסעו מרעמסס בחדש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים" - "ומצרים מקברים את אשר הכה ה' בהם כל בכור ובאלהיהם עשה ה' שפטים".

כתב רש"י "ומצרים מקברים: טרודים באבלם". וכתב השפתי חכמים "כלומר שנותן טעם אל מעלה מה שכתוב "יצאו בני ישראל ביד רמה" ולמה הניחו להם מצרים. ומפרש ומצרים מקבריהם וגו' והיו טרודים באבלם, רוצה לומר שהיו עסוקים לקבור מתייהם, ולא היה להם פנאי לעכב את ישראל מליילך". ונראה להוסיף שלהיות שהיו עסוקים לקבור מתייהם אז זה היה "לעיני כל מצרים", דכולם אנשים נשים וטף יצאו לקבור מתייהם, דאין בית אשר אין שם מת, ואם לא היו קוברים מתייהם, היה יכול להיות שחלק מהמצרים יהיו בבתיהם כדרך העולם, ואז זה לא היה פרסום הנס שיצאו ביד רמה. ולכן סיבב ה' קבורת מתייהם כדי שיצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים.

פרק ל"ג פסוקים ל"ז - מ'

"ויסעו מקדש ויחנו בהר ההר בקצה ארץ אדום" - "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש" - "ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר" - "וישמע הכנעני מלך ערד והוא ישב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל".

הא דכתבה תורה במסעות ענין מיתת אהרן, וכן שמיעת הכנעני מלך ערד, וביותר דלא פירטה מה שמע ומה ענינו. אלא לפי שדרשו רבותינו ששמע שמת אהרן ונסתלקו עניי הכבוד, וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל. והביא רש"י על הפסוק בפרשת חקת (כ"א, ד') "ויסעו מהר ההר דרך ים סוף" וזה לשונו "כיון שמת אהרן ובאת עליהם מלחמה זו [הכנעני מלך ערד]. חזרו לאחוריהם דרך ים סוף, הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזרת מרגלים שנאמר וסעו המדברה דרך ים סוף, וכאן חזרו לאחוריהם שבע מסעות, שנאמר ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת. אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאילו הוא מת בפניהם.

וצא ובדוק במסעות ותמצא שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר, עכ"ל. א"כ אתי שפיר מה שהוזכר כאן במסעות פירוט מיתת אהרן כיון שנוגע למסעות, דע"י מיתתו ושמיעת הכנעני את מיתתו בהסרת העננים מעליהם, אז נלחם בהם, וחזרו לאחוריהם שבע מסעות. וזה גם מה שפירטה תורה "והוא ישב בנגב בארץ כנען", והיינו שלא היה נלחם עמהם עדיין ללא מיתת אהרן כיון שמושבו בארץ כנען. ואם לא היה מלחמה עמו אז לא היו חוזרים לאחוריהם שבע מסעות. ורק בגלל הסרת העננים ע"י מיתת אהרן, בא להלחם ונגרם חזרת שבע מסעות. ומה שכתבה תורה כאן במסעות "ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר", אולי באה התורה לומר למה טובב ה' שימות באחד לחודש החמישי ואז הסתלקו עניי כבוד וחזרו ישראל לאחוריהם. ומדוע לא המיתו בסמוך לפטירת משה או עמו בז' אדר, ואז לא היה מוסר העננים, ולא היה נגרם המלחמה שיחזרו ישראל לאחוריהם שבע מסעות. על זה אומרת התורה "ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר ההר", והיינו כמו שביארנו כבר ש"במתו" בא לומר שבשעת מיתתו בהר ההר אז נמלאו לו ימיו ושנותיו שנהיה בן 123. ולפי שהקב"ה ממלא ימיהם ושנותם של צדיקים, כמו משה רבינו שנולד בז' אדר ונפטר בז' אדר. לכן אהרן מת באחד לחודש החמישי בהר ההר, כי אז מלאו ימיו ושנותיו.

פרק ל"ד פסוק ב'

"צו את בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם באים אל הארץ כנען ואת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתיה".

יש לדקדק מדוע כתיב "הארץ כנען", מה גם שאין זה כדרך הלשון דהיה להיכתב "הארץ של כנען" או "ארץ כנען" ומהו הלשון "הארץ כנען". אכן כאן שמוזכרים גבולות הארץ בדיוקם לכל רוחותיה. וזאת כדי שיכבשו את תוך גבולות הארץ וישבו בנחלתם. אז אומר להם ה' "כי אתם באים אל הארץ" והיינו שהדגש הוא שמגיעים לארץ מקום מושב, ולא נעים במדבר ללא ארץ להיאחז בה. ומוסיפה התורה שאיזה הארץ, כנען. שארץ כנען היא ארץ טובה, ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר. ארץ חטה ושערה וגפן ותאננה ורמון ארץ זית שמן ודבש. ארץ אשר לא במסכנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה ארץ

אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת. והיא ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה תמיד, עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה.

פרק ל"ה פסוק ז'

"כל הערים אשר תתנו ללויים ארבעים ושמונה עיר אתהן ואת מגרשיהן"

נראה מה שנתנה תורה ללויים 48 עיר, דבא לרמז על מ"ח קנינים שהתורה נקנית בהם. וכמו שכתב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל (פרק י"ג הלכה י"ב, וי"ג) "ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו. מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל. לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן. אלא הם חיל ה' שנאמר "ברך ה' חילו", והוא ברוך הוא זיכה להם, שנאמר אני חלקך ונחלתך". ומוסיף בהלכה י"ג "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה

נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים. ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללויים. הרי דוד אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי". א"כ כמו שלוי קיבל נחלה של 48 עיר, כך מי שקונה קנין התורה ע"י 48 קנינים והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, אז נותן לו ה' דבר המספיק לו כמו שזכו הלויים בנחלה של 48 עיר. ונראה לתת רמז לזה מה שמביאה הגמ' בע"ז ט': גבי אלפים שנה של תורה שהיה בעולם, זה מזמן של "ואת הנפש אשר עשו בחרן", וממנו עד מתן תורה זה 448. וכשתוסיף עוד 1552 יצא בדיוק סוף 4000 של בריאת העולם. וכלפי אלפים שנה של ימות המשיח, אומר רב פפא שאם טועה התנא ולא יודע כמה זמן של פרטי השנים הללו מה שכתוב ששני אלפים ימות המשיח בעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו מהן, ורוצה לדעת כמה יצאו. ישאל לסופר המונה למלכות יון כמה פרטי השנים לפי מלכות יון, ויוסיף עליהם ארבעים ושמונה עי"ש. ומוסיפה הגמרא וסימניך ארבעים ושמונה עיר. א"כ גם כאן הארבעים ושמונה עיר הם סימן למי שהוא קנין ה' ונחלתו, ע"י שקונה קנין בתורה במ"ח דברים, והלך ישר כמו שעשהו האלקים, שזוכה לנחלה וכל צרכיו כמ"ח עיר של הלויים שהם חיל ה'.

יש לדון

והיינו כמו שיש מושג "אנשי אמנה", והיינו אנשים שעושים באמונה ולא מרמים. וכמו שמוזכר ששואלים אדם בדין "נשאת ונתת באמונה", והיינו ללא רמיה וגזל. ועל זה מסיים ה' ואומר להם "ואני פורע", שאני נאמן, ולכן אפרע את החוב שלקחתם בעבורי בתורת שליחות. וכמו שמוכר בגמרא שבת קי"ט. על יוסף מוקיר שבת, שאמרו החוזים בכוכבים לנכרי אחד, שכל נכסיך יועברו ליוסף מוקיר שבת. והלך ומכרם וקנה בהם מרגלית, ושם בכובעו. וכשעבר במעבורת באה רוח והעיפה את המרגלית, ובא דג ובלעו. והעלו הדג סמוך לשבת, ואמרו מי קונה דג עכשיו, ואמרו להם יוסף מוקיר שבת. והביאו לו וקרעו ומצא המרגלית. ומכרה בשלוש עשרה עליות מלאות דינרי זהב. והיינו הון עתק. ומסיימת הגמרא "פגע ביה ההוא סבא, אמר מאן דיזיף שבתא פרעיה שבתא". והיינו מי שלוה לשבת אז השבת פורעתו. ולדברינו שלוה בשליחות ה' בשביל שבת, אז ה' פורע לו.

הבאנו הגמרא בכיצה ט"ו: שדרש ר' יוחנן משם ר' אלעזר ב"ר שמעון הפסוק "כי חדות ה' היא מעוזכם, שאמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום, והאמינו בי ואני פורע". וכבר ביארנו הפסוק כלפי ראש השנה, אך בגמרא מוכח שעל כל יום טוב נאמר דבר זה. והטעם כמו שמוכר בהמשך הגמרא ש"כל מזונתיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת י"ט". ולכן בכל יום טוב אפשר ללוות והקב"ה יפרע, דהרי אם מוסיף מוסיפין לו. ובביאור "לוו עלי" אפשר לומר א. שתלוו בשבילי, והיינו לכבודי, דע"י שתוסיפו בהוצאת שבת ויום טוב, אתם מראים שאתם מייקרים את הימים טובים שציינתי לחוגגם. ב. אפשר עוד לבאר שלוו עלי, היינו שאני יהיה בגדר הלווה, ואתם כביכול שלוחים ללוות בשבילי. ומוסיף ה' ואומר "וקדשו קדושת היום והאמינו בי", היינו שמתי שאתם שלוחים שלי ללוות להוצאות שבת ויום טוב תחזיקו בי כנאמן.

לעילוי נשמת סבי מורי
ר' דב אריה ב"ר יצחק זצ"ל
סבתי מורתי
מלכה בת ר' נחום נ"ע

לעילוי נשמת סבי מורי
ר' אהרן ב"ר משה זצ"ל
סבתי מורתי
נחמה בת ר' אברהם דב נ"ע

לתרומות עם אפשרות להנצחה
הארות והערות נשמח
לקבל בפלאפון 0527166194

הגליון השבוע נתרם
להצלחת התורם וב"ב
ברוחניות ובגשמיות

ציצוב והדפסה:

קונטרול פי, דפוס שמבין אתון

- ניתן להוריד גליון זה באתר דרשו ובאתר לדעת בעלוני השבת: <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>